

GERONIMOHOORSPLEN

Een script in samenwerking met Herman en Marc Van Cauwenberghe.

VIJF DODE OUDE DAMES

DEEL 1

Hans Gruhl (1921-1966)

uitzending: AVRO, dinsdag 13/11/1973

bewerking: Hans-Georg Berthold - vertaling: Justine Paauw

regie: Jacques Besançon

rolverdeling:

Willem Klein: Guus Hoes

Agnes Lansome: Jeanne Verstraete

Carla Hofman: Emmy Lopes Dias

Mechthild Groot: Maria Lindes

Mr. Kromhout: Frans Somers

Dr. Klein: Vraagt u het uw dokter, geachte dames en heren, en hij zal het bevestigen: oude dames horen net zo goed in zijn wachtkamer thuis als de beduimelde tijdschriften uit de leesportefeuille. En dat oude dames sterven, verbaast hem niet. Het hoort in zekere zin tot de dingen van alledag. Maar het overlijden van vijf oude dames binnen een kort tijdsbestek, da's voor een arts geen reclame, zeker niet als zijn praktijk nog jong en zijn eerzucht groot is. De geschiedenis die ik u graag zou willen vertellen, eist dat mijn oude dames nog in leven zijn. Op twee na, maar daar kwam ik ook pas later achter. En de eerste die ik leerde kennen, was zonder twijfel de liefste oude dame die ik ooit gezien had. Haar hand was koel en wit als porselein.

Agnes Lansome: O, dokter, wat vriendelijk van u dat u zo gauw gekomen bent. Komt u alstublieft binnen.

Klein: Ik bukte me, zoals ik altijd deed, hoewel de deuren in dit gedeelte van de stad meestal hoger waren dan mijn 1 m 95, en ik stapte voorzichtig over de drempel.

Lansome: Deze kant op, alstublieft. Daar...

Klein: Ik stond in een kleine kamer die naar valeriaan en medicijnen rook, en ook een beetje naar ouderdom en de dood. Het bed stond rechts tegen de muur, op hoge poten, met hoge kanten aan hoofd- en voeteneinde, en hoog opgestapelde kussens. Ik zag de oude dame voor de tweede keer. Hetzelfde gezicht, dezelfde handen. Geen verschil van kleur tussen het gezicht en het nachthemd. Ik hoor een geluid achter me, te luid voor een adem en te zacht voor een gesnik.

Lansome: Is ze... Is ze al...?

Klein: Ik wist het nog niet en zweeg. Mijn dokterstas was nieuw, net als mijn praktijk. Hij rook sterk naar leer en kraakte als je 'm opendeed. Tussen de warboel van een visiteboek, receptenblokken, injectiespuiten en doosjes met ampullen viste ik mijn stethoscoop tevoorschijn. Ik plaatste de stethoscoop op de bleke huid naast het borstbeen. Met mijn linkerhand voelde ik haar pols. Ik hoorde niets en voelde niets. De oude dame achter me durfde geen adem te halen en die in bed deed het niet meer. Terwijl ik luisterde, viel mijn oog op het nachtkastje. Op het gehaakte kleedje lag een zakdoek, daarnaast een bijbel, goud op snee, en een bladwijzer. Twee pillendoosjes, één met knoflookpillen, "Levenskracht" genaamd, en één met slaaptabletten, welke je allemaal in één keer in moest nemen om tegen de ochtend in een onrustige slaap te vallen. D'r stond nog een flesje: digitalistinctuur voor het hart. En nog iets: een foto in een mooie zilveren lijst. D'r stonden vijf jonge meisjes op: een jeugdfoto uit de goede ouwe tijd, dochters uit de betere kringen, de hoop

gericht op een geschikte partij. Ik liet de pols los, nam de stethoscoop weg en tilde voorzichtig haar rechter ooglid op. Daarna ging ik rechtop staan.

Lansome: Is ze... heengegaan?

Klein: Mevrouw, ik moet helaas eh... uw vermoeden bevestigen.

Lansome: Arme Jenny. Arme, arme Jenny. Ik wil u niet onnodig ophouden, dokter. U moet vast en zeker nog het een en ander weten voor... voor de overlijdensakte.

Klein: Haar houding verbaasde me. Ik had een scène verwacht. In plaats daarvan was zij zo vriendelijk mij aan de overlijdensakte te herinneren. (lachje) Men raakt nooit uitgeleerd. We gingen in de salon zitten, voor de Bechstein-vleugel en naast Goethe. De oude dame sprak met een heldere stem.

Lansome: Ze was al heel lang onder behandeling voor haar hart. Bij Dr. Harding. U weet zeker...

Klein: Ik heb het dossier gezien.

Lansome: Oh... De laatste tijd ging het eigenlijk erg goed met haar. Vroeger kreeg ze injecties, 'k weet niet meer hoeveel. Een paar keer heeft ze ook een kuur ondergaan en dat deed haar altijd erg goed.

Klein: Wat nam ze de laatste tijd voor medicijnen? Alleen digitalis?

Lansome: Alleen digitalis. Tweemaal acht druppels per dag, zoals dokter Harding had voorgeschreven. En dan haar slaaptabletten. Maar alleen af en toe. Vaak sliep ze ook zo.

Klein: Mm. En hoe was ze gisteren?

Lansome: Goed eigenlijk. Ze was op en heeft ook wat gegeten.

Klein: Tja... Mevrouw, zulke dingen gebeuren vaak, jammer genoeg heel plotseling. Woonde ze hier helemaal alleen?

Lansome: Nee. Ze heeft twee kamers verhuurd. De ene huurster, juffrouw Doets, was erg aardig voor haar. Bovendien kwam de werkster drie maal per week. En, ik heb natuurlijk ook...

Klein: Natuurlijk.

Lansome: En vanavond... Ik kwam zoals altijd op dezelfde tijd, en daar... Ik heb u meteen opgebeld.

Klein: Ik haalde het formulier uit mijn tas. Alles was duidelijk. Niets sensationeels. Een alledaags geval. Een oud hart dat opgehouden had te slaan. Ze gaf me de personalia op en ik schreef: "Jenny Herwig, geboren op 15 januari 1893."

Lansome: ...haar tachtigste verjaardag gevierd, samen met mij. En nu... (zucht)

Klein: Ik schreef verder. Ik kende 't dossier en wist het antwoord. Het was een tweeling. Ik was snel klaar: het ziekteverloop, de directe doodsoorzaak... Reden tot twijfel omtrent een natuurlijke dood? Nee. Ik zette mijn handtekening, onleesbaar zoals altijd. Dat was ik aan mijn stand verplicht.

Lansome: En wat nu?

Klein: U moet dit aan de begrafenisondernemer geven, mevrouw. Hij zal u verder zeggen wat er gedaan moet worden. Kan ik nog iets voor u doen?

Lansome: Nee, nee. Dank u wel. Het spijt me dat ik u zo laat nog heb moeten lastig vallen.

Klein: Ho, dat geeft helemaal niets. Maakt u zich daarover geen zorgen. Als er iets is, hoeft u alleen maar de telefoon te pakken.

Lansome: U bent erg vriendelijk. Hartelijk dank, dokter. Misschien kom ik gauw 'ns bij u om mij eens helemaal te laten onderzoeken. Al die opwindingen... Als alles voorbij is.

Klein: Dat zou erg verstandig van u zijn. U moet ten minste uw tachtigste verjaardag vieren.

Lansome: (lachje) Ach dokter...

Klein: Ze lachte zwakjes. Ze scheen er niet van overtuigd.

Lansome: Tot ziens, dokter, en nogmaals hartelijk dank.

Klein: Ik mompelde nog iets en toen liepen we samen de kamer uit, de donkere hal in. De bronzen Goethe staarde me na. De voordeur sloeg dicht. Ik voelde me alsof ik uit de vorige eeuw weer opgedoken was in de wereld van vandaag, en alsof ik lang weggeweest was...

Ik ontwaakte uit een droom die... op de een of andere manier iets met de vorige avond te maken had. Ik overdacht elke minuut van mijn bezoek, zonder te weten waarom. Maar plotseling had ik het gevoel alsof er iets vreemds was aan alles wat er gisteravond gebeurd was, vreemde dingen die er niet hoorden. Ik kon er niet op komen. Waarschijnlijk verbeelding. En toen ik nog een keer probeerde na te denken, begon m'n wekker te ratelen, hoog, schril, eindeloos. Tijdens het wassen bedacht ik me dat het vandaag woensdag was. Afgezien van de visites dus een vrije middag. Mijn humeur steeg een paar graden en het ontbijt smaakte beter. Ik dronk in alle rust mijn tweede kopje thee en daarna legde ik mijn voorname Windsorknoop in de das, trok mijn witte jas aan en liep naar de praktijkruimte. Ik hoefde daarvoor alleen maar een gang over te steken, want de woonruimte en de praktijk lagen tegenover elkaar. Uitermate gunstig voor langslapers zoals ik. Mijn spreekkamer was niet groot, maar gemoedelijk. De mensen waren d'r gauw op hun gemak. Ze namen plaats in de stoel aan de rechterkant van het bureau. Een makkelijke stoel, maar net niet te gerieflijk. Ikzelf had een bureaustoel waarin je achterover kunt kiepen en wat kan uitrusten als de een of andere patiënt zijn kwalen iets te uitgebreid beschrijft. Het bureau glansde me tegemoet.

Ik zat pas een week op deze zetel en in deze kamer. Dokter Harding was plotseling overleden, zoals het een arts betaamt. Hij rustte nu temidden van zijn dankbare patiënten. En na enige strijd met de aanstellingscommissie mocht in mijn naambord op de gevel plaatsen, daar waar voordien de zijne had gezeten. Tijdens een aanval van vaderlandsliefde hadden mijn ouders me "Willem" genoemd. En daarbij heet ik ook nog Klein, ondanks mijn niet geringe lengte. Ik vond de archiefkaart van mevrouw Jenny Herwig snel terug. De kaart was beduimd en de rode letter P in de linker bovenhoek was verbleekt. Onder de personalia had Harding in trefwoorden haar ziektegeschiedenis beschreven. De hoofdzaak was het hart. Consulten, grondig onderzoek, ECG, visite, digitalis, weer een ECG, weer digitalis. En zo ging het verder, van de ene datum naar de andere. Ten slotte alleen nog maar visites en recepten. Een half jaar lang. Een winstgevende ziekte, dat wel. En nu, nu ik aan de beurt was, moest zij sterven. Ik maakte nog een laatste aantekening: "15 mei, nachtelijk spoedbezoek, 23 u. 30. Exitus lethalis. Diagnose: ernstige beschadiging van de hartspier, absolute aritmie, stilstand van het hart. Overlijdensverklaring opgesteld." Ik stopte de kaart terug en zocht onder de L verder tot ik had wat ik zocht: Agnes Lansome, de oude dame, de zuster van de overledene. Meneer Lansome was een Engelsman geweest en in Londen gestorven, zo stond het op de kaart. Zijn vrouw was naar haar geboorteland teruggekeerd. Nu woonde ze in de Kruisstraat nr. 11. Erg vaak was ze niet bij mijn voorganger geweest. Op haar kaart stonden veel minder aantekeningen dan op die van haar zuster Jenny. Zij scheen de gezondste van de twee te zijn. Nu in ieder geval. Buiten sloeg een deur, even daarna werd de mijne opengerukt.

Carla Hofman: Ach, lieve help, dokter, bent u er al?

Klein: Ik ben er al. Goede morgen.

Hofman: Eh... eh... goede morgen, dokter. Eh... ja, maar eh... hoe kan dat nou? Sinds wanneer dan?

Klein: Sinds gisterenavond. Ik heb de hele nacht hier gezeten en bittere tranen geschreid omdat u me gaat verlaten.

Hofman: Ach dokter...

Klein: Carla Hofman deed de deur achter zich dicht. Ze was klein, mager en had een wat gelige gelaatskleur, en zag er uit als een muis die zich net doodschrikt van een kat. Ze was dokter Hardings assistente geweest. Ik had haar met de hele inventaris overgenomen, maar haar tijd zat erop. Ze was al wat op leeftijd en had voldoende gespaard om er mee op te kunnen houden.

Hofman: Heeft u al iemand gevonden?

Klein: Vanmiddag komen er twee.

Hofman: Meteen twee?

Klein: Jazeker, d'r wordt om uw baan gevochten.

Hofman: Ik wens u veel succes... Was er dan al iets? Ik bedoel eh... omdat u al zo vroeg...

Klein: Mevrouw Herwig is vannacht overleden. Jenny Herwig.

Hofman: U meent het!

Klein: Ja! Ze was zo vrij.

Hofman: Maar da's verschrikkelijk!

Klein: Maar het was toch een ouwe dame.

Hofman: Als dokter Harding dat wist...

Klein: Ze zal het 'm nu zelf kunnen vertellen.

Hofman: Dokter, het ontbreekt u werkelijk aan elk gevoel van eerbied.

Klein: (lachje) Ik weet het.

Hofman: En d'r zuster, mevrouw Lansome? Heeft zij al...

Klein: Zij heeft haar gevonden.

Hofman: Och, de arme stakker! U hebt haar toch hopelijk wel een beetje getroost?

Klein: Ik heb het geprobeerd, maar ze zag er niet naar uit alsof ze veel troost nodig had.

Hofman: Ja..., ze is erg eh... erg beheerst, hè, kan je wel zeggen. Haar zuster is... eh... was veel gevoeliger.

Klein: Dat komt door haar Engelse stijl. Daar wordt minder gejammerd en minder naar andere mensen gegluurd dan bij ons. Maar eh... ik hoor klanten, juffrouw Hofman, zullen we maar?

Hofman: Ik ga al, dokter.

Klein: De ochtend verstreek zonder sensaties. Even voor vier ging ik weer naar de praktijk en nam vol verwachting achter mijn bureau plaats. Het zou niet lang meer duren voordat de dames die zich bij mij als assistente hadden aangemeld zouden verschijnen. De eerste verscheen om tien over vieren. Zij was midden veertig, had vettig haar in een knot gebonden. Ze had twee jaar medicijnen gestudeerd, maar was op de een of andere manier niet door het examen gekomen. De tweede kwam direct daarna, was geweldig dik, geweldig gezellig, maar liet tijdens ons onderhoud haar tas vier keer op de grond vallen. Ik raapte 'm vier keer op en ik overwoog hoeveel injectiespuiten d'r in één jaar aangeschaft zouden moeten worden... Het was twintig over vijf. Ik wilde net opstaan toen de telefoon de stilte verstoorde. (gerinkel) Ik aarzelde en bedacht dat het mijn recht was op woensdagmiddag voor patiënten niet bereikbaar te zijn. Toen dacht ik aan mijn slechte financiën en ik nam de hoorn op.

Klein: Met Klein.

stem: U spreekt met juffrouw Groot.

Klein: (lacht)

Groot: Wat zegt u?

Klein: Ik heb wel 'ns een leukere mop gehoord. Eh... ben jij het, Inge?

Groot: Wat bedoelt u? Eh... nee, ik ben Inge niet, ik heet Groot. U hebt toch een advertentie geplaatst voor een assistente? Bent u dat niet?

Klein: Eh... ja, dat ben ik wel. Maar als ik me goed herinner, m'n beste juffrouw, had ik verzocht voor vijf uur te verschijnen.

Groot: Is het dan al vijf uur?

Klein: Op mijn horloge wel.

Groot: Ik heb die stomme bus gemist.

Klein: Nou, ik begrijp het. Ik begrijp het! En het huiswerk is ook nog niet af, zeker? Eh... waar ben je op het ogenblik?

Groot: Eh... ik kan binnen vijf minuten bij u zijn.

Klein: Nou, spoed je dan hierheen op VK.

Groot: Op wat?

Klein: Op volle kracht.

Groot: Ach, u bent bij de marine geweest.

Klein: Ja, inderdaad.

Groot: Mooi!

Klein: Het doet me plezier dat mijn legeronderdeel je goedkeuring kan wegdragen. En laat nu de volgende in de cel en kom hier naartoe. Na achten aan de huisdeur bellen, asjeblieft.

Groot: U bent helemaal niet aardig!

Klein: Ik bleef zitten en wachtte. De niet erg punctuele dame had een sympathieke stem. Dat stond in ieder geval vast. Tien minuten later rinkelde de bel als een alarmcentrale bij een ongeluk. Ik stond op en liep naar de voordeur. Ik keek in een verhit gezicht, dat lachte als een geroutineerde kwajongen. Ze had kort haar, zwart, en het zat knap in de war. Haar ogen glansden, waren lichtblauw van kleur en straalden me volkomen onbezorgd tegemoet, ondanks het feit dat ze te laat was. Ze had een kleine wipneus en op haar wangen zaten een paar zomersproeten.

Groot: Daar ben ik dan.

Klein: Fijn dat je de bel weer losgelaten hebt.

Groot: Is dat niet gauw?

Klein: Fantastisch. Kom binnen. Die deur daar links.

Groot: Dank u. (hij opent de deur, laat haar binnen en sluit weer) Mijn naam is dus Groot.

Klein: En dat heb ik onthouden. Het interesseert me waar je gewerkt hebt.

Groot: Ik heb nog helemaal niet gewerkt. Alleen tijdens het praktijkgedeelte van de opleiding bij Dr. Muller en bij Dr. Brahms. Ik heb eerst examen gedaan, en...

Klein: Hoe oud ben je?

Groot: Ik word twintig.

Klein: Wanneer?

Groot: September.

Klein: Mm. Dat duurt dus nog wel even. Vind je niet dat je een beetje... een beetje jong bent voor zo'n baan?

Groot: Hoezo jong? Ik moet toch eens beginnen? En overal krijg ik te horen dat ik te jong ben.

Klein: Waar overal?

Groot: Ik heb al twee keer gesolliciteerd.

Klein: En?

Groot: Mm. Niets. Er werd ook gezegd dat ik te jong was. Ah, maar dat is het niet.

Klein: Wat was het dan wel?

Groot: Zij had me binnengelaten en me goed bekeken. (minachtend lachje) Toen was 't mis.

Klein: Misschien was mevrouw zelf 'ns assistente geweest.

Groot: Ach...

Klein: En hoe verliep het bij de tweede?

Groot: 't Tegenovergestelde. Hij was niet getrouwd. Ik moest meteen maar bij 'm intrekken. Voor het gemak, zei ie.

Klein: (lachje) Zo zo.

Groot: Vindt u dat nog grappig ook?

Klein: Nou ja, buiten deze twee zijn er niet veel mogelijkheden. Of hij is getrouwd, of hij is het niet. Maar was het dat ook werkelijk? Ik bedoel, de wantrouwende echtgenote en jouw edelmoedige verwerping. Of was... was je alleen maar een beetje te laat?

Groot: Wat bent u hatelijk!

Klein: Ik ben niet hatelijk, maar als je 't in dit vak niet zo nauw neemt, dan eh... dan zal je nauwelijks verder komen. In andere vakken waarschijnlijk ook niet. Eh... wat is je voornaam?

Groot: Mechthild.

Klein: Mechthild. Wie heet er nou Mechthild?

Groot: Ja, ik heet nou eenmaal zo! Zal ik me laten omdopen? Neemt u me niet kwalijk, maar ik word er zo vaak mee geplaagd.

Klein: (lachje) Natuurlijk. Ik wilde je ook niet boos maken. Heb je je getuigschriften bij je?

Groot: Ja. Alstublieft.

Klein: Zo.... Zo zo...

Groot: Die stomme anatomie...

Klein: Ja ja... (lachje) De musculus matheus fluximus.

Groot: Glutaeus maximus.

Klein: (lachje) Wat zeg je me daarvan! En waar dient die dan wel voor?

Groot: Daar ram je... ik bedoel, daar geef je een injectie in, de intramusculaire injecties.

Klein: "Ze toonde zich bekwaam en behendig in de omgang met patiënten en was bij de kinderen erg geliefd. Heeft een eerlijk en oprecht karakter, maar is jammer genoeg vaak wat vrijpostig en onbeheerst. Ze zal haar temperament moeten leren beheersen."

Groot: Dat had ie nou niet moeten opschrijven.

Klein: (lachje) Heeft ie gelijk?

Groot: Hij heeft gelijk.

Klein: Hier. Stop die papieren maar weer in je tas.

Groot: Dank u. En eh... wat nu?

Klein: Ja, juffrouw Mechthild, eh... 't is allemaal heel aardig, maar d'r hebben zich nog een paar andere dames aangemeld. Ik moet er 'ns rustig over nadenken wie voor mij het geschiktste is. Geef me je adres, dan stuur ik je een berichtje. Waarschijnlijk morgen al.

Groot: O... Nou...

Klein: Wat is er?

Groot: Ik weet al hoe dat afloopt: u neemt me niet. Ik ben te jong, en ik was daarbij niet op tijd. (lachje) Bij de volgende is 't wel weer wat anders. Wat moet ik nou, ik moet toch een baan hebben? Nou... tot ziens, dokter, en bedankt dat u me nog hebt willen ontvangen.

Klein: Huh, eh... wacht nog even.

Groot: Eh... is er nog iets?

Klein: Ja. Ga nog 'ns zitten. Waar woon je?

Groot: Bij m'n tante, Wendelstraat 8. Ze heeft ook telefoon.

Klein: Oh, nou, schrijf dat nummer dan hier op dit papiertje en eh... en luister goed. Dat bord buiten op de deur was erg duur. Ik kan er niet weer een aanschaffen waarop de spreekuren veranderd zijn omdat mijn assistente niet op tijd verschijnt. Je kunt het rustig zeggen als je iets niet bevalt. Dat zal je trouwens wel doen ook, daar ben ik niet bang voor. Maar als je niet op tijd bent, dan is het gauw afgelopen met onze samenwerking. Punt, uit.

Groot: Be... betekent dat... dat... dat ik...

Klein: Dat betekent dat je maandag kunt beginnen. (lachje) Nou sta jij met je mond vol tanden. Had ik niet voor mogelijk gehouden.

Groot: Ik zal altijd op tijd komen, dokter.

Klein: Laten we 't hopen. Zeg, zou je zaterdagochtend al kunnen komen om een uur of elf?

Groot: Natuurlijk.

Klein: Goed. Dan is je voorgangster, juffrouw Hofman, hier voor het laatst. Ze kan je dan zo een beetje wegwijs maken. Zo! Nou, dat was dan het. En maak nou heel vlug dat je wegkomt. Voor vandaag heb ik genoeg gehad.

Groot: Heel hartelijk bedankt, dokter. M'n tante zal ook blij zijn. Ik kom zaterdag en ik ben absoluut op tijd. Ach, dokter, nog één vraag: eh... wat is het salaris?

Klein: Eh..., je wordt betaald naar leeftijd en naar dienstjaren.

Groot: O, leeftijd, als ik dat hoor, slaat de schrik me om het hart.

Klein: (lachje) Salarisverhogingen zijn afhankelijk van de prestatie. Of eh... wil je 't toch liever bij de film gaan proberen?

Groot: (lachje) Nou, in ieder geval weet ik nu waarom u me aangenomen hebt.

Klein: Uit gierigheid. (lacht) En nu, wegwezen.

Groot: Ik ben al weg.

Klein: Zaterdag stond ik op de gewone tijd op, geeuwde hartverscheurend en veegde de gebruikelijke tranen uit mijn ogen. De ochtendkrant lag al in de bus. Ik las vluchtig de koppen, draaide het blad om en ik bekeek mijn horoscoop. "Uw dag begint veelzeggend", stond er bij mijn sterrenbeeld. Ik liet de krant vallen en begaf me naar de badkamer. Toen ik mijn verfrommelde gezicht in de spiegel bekeek, ging de bel als een bazuin op de dag van het laatste oordeel. Ik kromp ineen. Ik hield er niet van 's morgens gestoord te worden. Een mens moet ontbeten hebben

en warm gelopen zijn om iets te kunnen doen. Aan de andere kant was ik in een vreedzame stemming, omdat het weekend voor de deur stond. Ik viste mijn witte jas van het haakje, haalde een kam door mijn haar en ik liep naar de deur. Daar stond met een stralend gezicht en een verwarde haardos Mechthild. Ze was even fris als de vroege mei en keek met zichtbaar genoeg naar mijn vertrouwde gestalte.

Groot: Goede morgen. Wat ziet u er moe uit. Slecht geslapen?

Klein: Wat bezielt jou eigenlijk?

Groot: Ik had me bedacht dat ik toch liever het hele spreekuur wilde meemaken. En ik wilde dan ook precies op tijd zijn, zodat u niet zou kunnen zeggen...

Klein: Mechthild, wil jij bij al m'n ergernis bovendien nog de draak met me steken?

Groot: O nee. Ik weet alleen nog niet precies hoe lang de bus er over doet. Vaak duurt dat eeuwen. En omdat u afgelopen woensdag gezegd had...

Klein: Met jou heb ik een fijne vangst gedaan! Werkelijk aardig van je dat je niet meteen na het avondeten al gekomen bent. Hier zijn de sleutels. Ga maar vast, maar laat je niet meer zien voordat ik kom, anders draai ik je je nek om.

Groot: Zoals u wilt, dokter.

Klein: Ze maakte een soort buiging. Ik smiet de deur dicht. Een uur later begonnen we, met z'n drieën. Ik voelde me als een pasja. Carla hielp me in de praktijk en Mechthild ontfermde zich over de verbandkamer en de patiënten. Verscheidene keren hoorde ik lachen. Het was een prettige, rustige dag. Jammer genoeg voorlopig de laatste. Even voor twaalf was de laatste patiënt verdwenen. Ik ging naar mijn beide vrouwen. Ze waren bezig met het opruimen van de verbandkamer. Mechthild steriliseerde de injectiespuiten. Ik nam afscheid van Carla met een lange speech en bedankte haar voor haar buitengewoon waardevolle hulp. Ze was tamelijk geroerd. Ze vertrok samen met Mechthild. Toen ik mijn witte jas uittrok, werd er gebeld. Ik slaakte een zucht, trok 'm weer aan en ik liep naar de deur. Deze keer was het Mechthild niet. Mijn blik viel op een paar fonkelende, enorm dikke brillenglazen, waarachter de ogen ver weg en ijskoud waren. Het gezicht achter de bril was ovaal van vorm. De bril zelf, die zat onwrikbaar op een sterke neus geplant. Daar de heer z'n hoed afgenomen had, kon ik zijn haar zien. Of liever, dat wat er van over was: een paar dunne grijze slierten over een forse hersenpan. Hij was om en nabij de vijftig, droeg een lichtgrijze jas uit de beste zaak van de stad en hield in zijn linkerhand een roodleren aktentas met een geraffineerd slot. Gegarandeerd 180 gulden. Klaarblijkelijk had ie het al verder geschopt dan ik.

man: Goedemorgen, dokter Klein.

Klein: Het was al na twaalf, maar een nieuwe particuliere patiënt wilde ik ondanks dat wel helpen, als hij er een was. Hij was het niet. Z'n ogen achter de brillenglazen kwamen dichterbij.

man: Kromhout is de naam. Meester Kromhout, advocaat.

Klein: Het irriteerde me dat ik tegenover zo'n naam niets beters te bieden had. Nooit gehoord van ene Kromhout. Z'n stem klonk naar rechtbanken. Ik overdacht bliksemsnel of ik de laatste tijd iets uitgevreten had.

Mr. Kromhout: Het spijt me, dokter, dat ik u nu nog moet lastig vallen. Ik zou graag heel even met u willen praten. De aangelegenheid laat zich moeilijk telefonisch afhandelen. Mag ik binnenkomen?

Klein: Eh... maar natuurlijk.

Kromhout: Ik ben u zeer erkentelijk.

Klein: Ik loodste hem de spreekkamer en de patiëntenstoel in. Zijn verrekijkerogen waren strak op me gericht.

Kromhout: Eh... eh... dokter Klein, het gaat om het volgende. Ik vertegenwoordig, eh... ik vertegenwoordigde de belangen van mevrouw Jenny Herwig. Ik was haar juridisch adviseur.

Klein: Oh, de dame van afgelopen dinsdag. Ik zweer... Jenny Herwig.

Kromhout: Ik mag vooropstellen dat de inlichtingen die ik u vraag mogelijkerwijs met uw beroepsgeheim in tegenspraak zijn. Ook wij hebben een dergelijke verplichting jegens onze cliënten.

Klein: Eh... dat is me bekend.

Kromhout: Het gaat om een erfenisaangelegenheid. Ik beheer de nalatenschap van mevrouw Herwig en ik heb de opdracht deze zaak verder af te handelen. Mevrouw Herwig, dokter Klein, was onder behandeling bij uw jammer genoeg gestorven voorganger, dokter Harding. Mevrouw Lansome, mevrouw Herwigs zuster, heeft me over uw laatste bezoek geïnformeerd. Ze was ook zo vriendelijk mij de overlijdensverklaring met uw aantekeningen te laten zien. Eh... mijn vraag zal u ongewoon voorkomen. Ik zou u evenwel zeer verplicht zijn indien u mij een antwoord zou willen geven. Bestaat er op de een of andere manier enige twijfel omtrent de natuurlijke oorzaak van mevrouw Herwigs dood? Ik bedoel, of u van medische zijde...

Klein: Mevrouw Herwig...? Mm... O ja. Eh... ja, het eerste sterfgeval in mijn nieuwe praktijk. Eh... ja, ja natuurlijk.

Kromhout: Of u er absoluut... Ik bedoel, of u er absoluut zeker van bent dat er geen schuld van derden in het spel is.

Klein: Ik draaide mijn stoel naar links, trok de la met particuliere patiënten open en zocht, hoewel ik precies wist waar de kaart zat. Ik draaide me naar de advocaat terug en hield de kaart als een platenboek tussen mijn handen.

Kromhout: Zoals ik al zei, het is uw goed recht...

Klein: Nee nee nee nee nee, het is geen staatsgeheim. Alleen eh... levend heb ik mevrouw Herwig nooit gezien. Maar de aantekeningen van dokter Harding - de ziektegeschiedenis, het hele verloop - 't Is eigenlijk een duidelijk geval. Ze had een beschadiging aan de hartspier, al een geruime tijd. Ze hield zich onder de behandeling eigenlijk erg goed.

Kromhout: Is het dan niet wat eigenaardig dat ze zo plotseling...

Klein: Ik staarde naar de kaart en dacht na. Was het eigenaardig...?

Kromhout: Als ze zich, zoals u zegt, onder de behandeling goed hield.

Klein: Ik eh... ik kan niet zeggen dat het eigenaardig is, meneer Kromhout. Natuurlijk stellen wij ons deze vraag ook steeds, maar in dit geval, eh... weet u, zulke harten houden eenvoudig opeens op. De spierkracht neemt af, de bloedsomloop wordt slechter, inspanningen worden steeds slechter verdragen.

Kromhout: Mm.

Klein: Het zijn veel voorkomende gevallen. En wij mogen niet vergeten: zij was verre over de 70. Nee, nee nee, voor mij bestond niet de geringste twijfel. Een heel normaal geval.

Kromhout: Mm. Eh... nam ze nog medicijnen?

Klein: Oh, niets bijzonders, ze had digitalis. Dat moest ze regelmatig innemen. Dergelijke harten hebben daar voortdurend behoefte aan, weet u. Een doorlopend recept. Eh... ze nam ook slaaptabletten, hele zwakke dingen, volkomen ongevaarlijk. En eh... verder heb ik niets gezien.

Kromhout: Zo zo. Ja. Mag ik u hartelijk danken, dokter Klein? Uw inlichtingen waren van groot belang. Ik wil u nu niet langer ophouden.

Klein: (lachje) Misschien staat u mij toe tot slot ook nog iets te vragen. Als het de zwijgplicht van uw kant niet te veel geweld aandoet, dan zou ik natuurlijk graag willen weten waarom dat... eh...

Kromhout: Dat begrijp ik volkomen. Maar het is, om uw woorden te gebruiken, een heel normaal geval. Een erfenisaangelegenheid. Het gaat om geld, om een aanzienlijk bedrag. In zulke gevallen stel ik me graag persoonlijk op de hoogte om me ervan te vergewissen dat alles normaal verlopen is, dat is alles.

Klein: Zo? Zo? Ik eh... ik dacht dat u van uw kant enige verdenkingen koesterde omtrent het feit of de erfgenaam niet misschien een beetje... nou ja, eh... een handje geholpen zou kunnen hebben.

Kromhout: Nee nee, dat is bepaald niet het geval. Zoals gezegd, een routinezaak. Een normaal geval, net als de doodsoorzaak.

Klein: Ik vroeg niets meer. Ik hielp 'm in z'n jas en hij nam afscheid met een lichte buiging. Z'n brillenglazen schitterden nog één keer vervaarlijk. Ik deed de deur dicht en bleef staan, mijn handen in mijn zakken. Toen liep ik terug. Ik nam de kaart nog een keer op en ik bekeek 'm aandachtig. Niets. Toch was het vreemd. Hij had de hele geschiedenis telefonisch af kunnen handelen. Hoewel, misschien zou ik dan weer gezegd hebben dat ik door de telefoon dergelijke inlichtingen niet geven kon. Ook weer waar. Maar... was het dan gebruikelijk als... als iemand overleden is rond te snuffelen naar de doodsoorzaak, terwijl anderen de erfenis krijgen? Nou, dan moeten d'r zwermen advocaten de hele dag op pad zijn. Ik schoof de kaart vastbesloten op z'n plaats terug en ik trok m'n jas uit en verliet de praktijk, en nu voorgoed. Ik wilde niet het hele weekend aan dode dames en aan advocaten denken. Ik sliep 's nachts uitstekend, zo goed dat ik gegarandeerd nog drie uur door had kunnen slapen als de telefoon me niet gewekt had. Ondanks het vooruitzicht op winstgevende arbeid bleef ik slaapdronken liggen en hoopte dat ie op zou houden. Niets daarvan. De telefoon die ging alsof zes mensen tegelijk mij opbelden. Ik nam de hoorn van de haak, met één slag verdween mijn schone moeheid toen ik de stem herkende en de

woede bezit van me nam: Mechthild, mijn nieuwe assistente, 's zondagmorgens vroeg om half acht!

Groot: Dokter, het spijt me, ik...

Klein: Ben je nou helemaal gek geworden? Je grapjes beginnen me de keel uit te hangen, juffrouw Groot! Ik wens...

Groot: Alstublieft, dokter, ik... (huilt)

Klein: Nou, wat is er aan de hand? Eh... huil niet zo... Geef me liever antwoord.

Groot: Mijn... mijn tante. Ik wilde haar net gaan wekken. Ik geloof dat... dat ze niet meer leeft.

Klein: Opnieuw gesnik. Lieve hemel, dacht ik. En dat bij je eigen personeel. Het meisje hield me wel bezig, dat kon je wel zeggen.

Groot: Zou u misschien... (snikt) Ik weet toch niet...

Klein: Eh... eh... je tante?

Groot: Ja, ik woon toch bij haar? En net toen ik...

Klein: Ben... ben je d'r zeker van dat eh...

Groot: Ik geloof... Ik weet niet, ja, ik geloof... dat ze dood is.

script gemaakt door Marc Van Cauwenberghe, aangevuld en bijgewerkt door Herman Van Cauwenberghe en Ton Witman (06/2007)

Dit script is het werk van een hoorspelliefhebber die geen enkel financieel gewin op het oog heeft. Deze tekst mag alleen gebruikt worden om te lezen bij beluistering van het hoorspel. Wie vindt dat hiermee iemands rechten worden geschonden, neemt contact op met Herman Van Cauwenberghe, die er meteen zal mee ophouden het script aan eventuele belangstellenden door te geven.

De hoorspelbewerking van de roman Fünf tote alte Damen werd vanaf 08/10/1965 door de Westdeutsche Rundfunk uitgezonden.

Voor een dokter is het erg als de sterfgevallen onder zijn patiënten als het ware een epidemisch karakter krijgen. Wie zou er zich dan over verwonderen dat hij zich bedenkingen begint te maken die ver buiten zijn vakgebied reiken? Het lijkt consequent, dat deze gedachten hem uiteindelijk tot verbluffende resultaten leiden. Dr. Klein heeft net de praktijk van de overleden Dr. Harding overgenomen en zoekt nog handenwringend naar een hulpje voor het spreekuur. Gelukkig komt die dag nog het meisje Mechthild in de praktijk, niet op tijd en neuswijs, maar een lust voor het oog en met enthousiasme voor het beroep...